

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

2005.gada 5.oktobrī

Nr. 50

(Prot. Nr.50, 5.§)

Par lietas izpētes izbeigšanu

Lieta Nr.182/05/06/4

„Par 02.03.2005. Latvijas Tirgotāju asociācijas iesniegumu Nr.ak030201”

Konkurences padome 02.03.2005. saņēma Latvijas Tirgotāju asociācijas iesniegumu Nr.ak030201. Tajā norādīts, ka atbilstoši pašreiz pastāvošajai cigarešu mazumtirdzniecības cenu veidošanas kārtībai, cigarešu maksimālās cenas nosaka cigarešu ražotāji un ievēdēji Latvijā, un tās tiek atveidotas akcīzes nodokļa markās, ko līmē uz cigarešu paciņām.

Iesniegumā minēts, ka cigarešu vairumtirgotāji kā akcīzes nodokļa maksātāji nav ieinteresēti īpašā cenu kāpumā, tā kā maksājamais nodoklis procentuāli ir atkarīgs no viņu pašu noteiktās mazumtirdzniecības cenas. Veikalu piecenojums, kas agrāk cigaretēm sastādīja vidēji 20-25%, tagad noslīdējis līdz 13-15% un līdz ar citiem faktoriem sarežģī, it sevišķi, mazo uzņēmumu izdzīvošanu, kuriem ierobežotā sortimenta dēļ nav iespējams ražošanas izmaksas nosegt ar piecenojuma ziņā izdevīgākām precēm. Savukārt citi tirgus dalībnieki, lai kompensētu tabakas izstrādājumu tirdzniecības izmaksas, spiesti paaugstināt cenas pirmās nepieciešamības pārtikas precēm, no kā gala rezultātā cieš ierindas patērētāji.

Iesniegumā minēts, ka mazie tirgotāji sūdzas, ka starp cigarešu izplatītājiem, iespējams, ir notikusi vienošanās, kādā līmenī noturēt pārdošanas cenas patērētājiem un piecenojumu mazumtirdzniecības uzņēmumiem, pie kam vērojama tendence tā samazināšanās virzienā.

Iesniedzējs saskaņā ar Konkurences likuma 11., 12., un 25.panta, lūdz ierosināt pārkāpuma izpētes lietu, lai pārliecinātos par aizliegtās vienošanās esamību starp izplatītājkompanijām un uzliktu par tiesisku pienākumu pie cigarešu maksimālo mazumtirdzniecības cenu noteikšanas ievērot vidējo valstī tirdzniecības piecenojumu pārtikas precēm, t.i. vismaz 20% apmērā no galējās cenas patērētājiem.

04.04.2005. Konkurences padome, pamatojoties uz Konkurences likuma 22.panta 1.punktu un 23.panta 3.daļu, nolēma ierosināt lietu par Konkurences likuma 11.panta iespējamo pārkāpumu tabakas realizācijas tirgū.

Lietas izpētes gaitā tika iegūta papildu informācija no LR Uzņēmumu reģistra, LR VID Akcīzes preču pārvaldes un tirgus dalībniekiem.

Izvērtējot iesniegumā sniegto un papildus iegūto informāciju, Konkurences padome

konstatēja

Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktu „Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā (..) tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem”.

Lietas izpētes gaitā tika analizēta situācija konkrētajā tirgū ar mērķi izpētīt, vai lielāko tirgus dalībnieku darbībās saskatāmas pazīmes, kas liecinātu par iespējamo vienošanos to starpā, kas var izpausties arī kā saskaņota darbība.

Konkrētais tirgus.

Ievērojot tirgus dalībnieku sniegto informāciju un ņemot vērā cigarešu lietošanas īpašības, cenu u.c. faktoros no patērētāja viedokļa cigaretes uzskatāmas par zināmā mērā aizstājamām attiecīgā cenu segmenta ietvaros, augstāka aizstājamība varētu būt salīdzinoši zemo cenu segmentā, mazāk – vidējo cenu segmentā, praktiski nemaz – augsto cenu segmentā. Tomēr konkrētās lietas ietvaros ir pietiekami definēt konkrēto preču tirgu kā tabakas izstrādājumu realizācijas tirgu un neapskatīt šī tirgus atsevišķus segmentus.

Kā konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir nosakāma Latvijas teritorija, ņemot vērā to, ka šajā teritorijā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir līdzīgi visiem tirgus dalībniekiem.

Līdz ar to konkrētais tirgus Konkurences likuma saskaņā ar 1.panta 4.punktu ir tabakas izstrādājumu realizācijas tirgus Latvijas teritorijā.

Izmaiņas normatīvajos aktos.

Saskaņā ar grozījumiem likumā „Par akcīzes nodokli” ieviesa fiksēto maksimālo mazumtirdzniecības cenu no 2003.gada 1.jūlija. Līdz tam cigarešu izplatītāji pielietoja ieteicamo cenu.

Saskaņā ar likumu „Par akcīzes nodokli” laika periodā no 2003.gada sākuma akcīzes nodokļa likme tabakas izstrādājumiem tika mainīta:

- 1) no 2003.gada 1.jūlija;
- 2) no 2004.gada 1.janvāra;
- 3) no 2005.gada 1.janvāra.

Lietas izpētes gaitā tika iegūtas divu lielāko tirgus dalībnieku - SIA „Scandinavian Tobacco”, SIA „Philip Morris Latvia” un tā tabakas izstrādājumu izplatītāja SIA „Greis” cenu lapas, preču pavadzīmes- rēķini un noslēgtie līgumi ar tabakas izstrādājumu pircējiem (ar SIA „Latvijas tirgotāju kooperācija „Aibe”, SIA „A.A.& Co” u.c.). No minētajiem tirgus dalībniekiem, kā arī no cigarešu ražotāja „SIA „Juriga” tika pieprasīta informācija par tabakas izstrādājumu realizācijas apjomu 2003. un 2004.gadā. Izvērtējot minētos dokumentus, tika konstatēts:

Salīdzinot a/s „Bauskas tirgotājs” (tirgotāju asociācijas dalībniece) norādīto cigarešu mazumtirdzniecības cenu līdz fiksētās cenas noteikšanai ar SIA „Philip Morris” un SIA „Scandinavian Tobacco” noteikto ieteicamo cenu, jāsecina, ka ieteicamās cenas patiešām arī

bija ieteicamās cenas, jo faktiskās mazumtirdzniecības cenas, kuras norādīja a/s „Bauskas tirgotājs” atšķirās no tām, kas bija norādītas SIA „Philip Morris” un SIA „Scandinavian Tobacco” cenu lapās. Vairākos gadījumos konstatējamas augstākas mazumtirdzniecības cenas, salīdzinājumā ar attiecīgo tirgus dalībnieku norādīto ieteicamo cenu, kas ļāva mazumtirgotājiem palielināt uzcenojumu.

Līdz ar to šajā gadījumā mēs nevaram salīdzināt piecenojuma lielumu starp laika posmu, kad tika piemērota ieteicamā cena un kad sāka piemērot fiksētā maksimālā mazumtirdzniecības cena. Salīdzināt piecenojumu pamats ir tikai par tiem laika posmiem, kad tika piemērota fiksētā maksimālā cena tabakas izstrādājumiem. Pēc 2003.gada 1.jūlija uzcenojums, kas aprēķināts naudas izteiksmē, bija salīdzinoši stabils (skat.pielikumu (*)).

Izvērtējot pāreju no ieteicamās mazumtirdzniecības cenas uz fiksēto maksimālo mazumtirdzniecības cenu no tāda viedokļa, vai šajā procesā saskatāmas paralēlu vai saskaņotu darbību pazīmes, jāsecina, ka katram no lielākajiem tirgus dalībniekiem vairākām cigarešu markām noteiktā fiksētā maksimālā mazumtirdzniecības cena ir palikusi tāda pati kā ieteicamā cena iepriekšējā periodā, savukārt dažām cigarešu markām tā tika paaugstināta vai pazemināta salīdzinot ar iepriekšējā periodā piemēroto ieteicamo cenu. Par minēto faktu liecina a/s „Bauskas tirgotājs” un lielāko tabakas izstrādājumu izplatītāju iesniegtā informācija. Līdz ar to lielāko cigarešu izplatītāju darbībās minētajā procesā nav saskatāmas paralēlu vai saskaņotu darbību pazīmes. Citi pierādījumi par vienošanos starp cigarešu izplatītājiem par tiešu vai netiešu cenu noteikšanu, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem, netika iegūti.

SIA „Scandinavian Tobacco” un SIA „Philip Morris Latvia” un SIA „Juriga” tirgus daļas (%) pēc gabalu skaita cigarešu realizācijas tirgū 2002., 2003. un 2004.gadā Latvijā.

(*)

Noteiktās tirgus daļas cigarešu realizācijas tirgū rāda, ka cigarešu realizācijas tirgus Latvijā ir oligopolistisks. Lielāko tirgus dalībnieku tirgus daļas konkrētajā tirgū pēdējo trīs gadu laikā ir būtiski mainījušās. Minētais fakts norāda, ka starp tām pastāv konkurence, kas netieši norāda uz Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā norādītās vienošanās neesamību konkrētajā tirgū.

Lietas izpētes gaitā notika tikšanās ar lielākajiem tirgus dalībniekiem.

15.04.2005. sarunās ar Konkurences padomes darbiniekiem SIA „Scandinavian Tobacco” pārstāvji informēja, ka atlaide ir atkarīga no konkrētās cigarešu markas cenas. SIA „Scandinavian Tobacco” konkurences nolūkos ir ieinteresēta dot klientiem lielākas atlaides ar mērķi, lai salīdzinoši ar konkurentiem vairāk pirktu SIA „Scandinavian Tobacco” ražoto un realizēto produkciju. 2003.gadā notika būtisks akcīzes nodokļa palielinājums un atlaide tika samazināta procentuāli par tik, par cik palielinājās akcīzes nodoklis. Šis atlaižu samazinājums neietekmēja mazumtirgotāju peļņu, jo paaugstinājās maksimālā mazumtirdzniecības gala cena.

Savukārt SIA „Philip Morris Latvia” apliecina, ka cigarešu cenu izmaiņu ietekmēja likumdošana - akcīzes nodokļa palielināšana, pievienošanās Eiropas Savienībai, jo akcīzes nodoklis sastāda apmēram 30-50 % no maksimālās mazumtirdzniecības cenas. Galējā cena patērētājam tiek norādīta uz cigarešu paciņas, šajā cenā ir ietverti nodokļi, izplatīšanas un arī ražošanas izmaksas. Katru reizi, kad tiek palielinātas akcīzes nodokļa likmes, jāpalielina cigarešu cena.

(*) – izslēgts, jo satur ierobežotas pieejamības informāciju.

Lietas dokumenti pamatā apliecina minēto tirgus dalībnieku sniegto informāciju. Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējs vēlas, lai tiktu uzlikts tiesiskais pienākums pie cigarešu maksimālo mazumtirdzniecības cenu noteikšanas ievērot vidējo valstī tirdzniecības piecenojumu pārtikas precēm, t.i., vismaz 20 % no galējās cenas patēretājiem. Attiecībā uz minēto argumentu Konkurences padome norāda, ka minētā jautājuma risināšana nav tās kompetencē.

Līdz ar to lietas izpētes gaitā nav iegūta informācija un dokumenti par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmju esamību tabakas izstrādājumu realizācijas tirgū.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 4.punktu, kā arī 11.panta pirmās daļas 1.punktu, Konkurences padome

n o l ē m a:

izbeigt lietas Lieta Nr.182/05/06/4 izpēti.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmums ir pārsūdzams Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Priekšsēdētājs

P. Vilks